

Universitets- och
högskolerådet

Avdelningen för analys, främjande och tillträdesfrågor

Föredragande
Ulf Hedbjörk
Utredare

010-470 04 60
ulf.hedbjork@uhr.se

YTTRANDE

Datum
2017-09-01

Diarienummer
1.2.3- 00305-2017

Postadress
Box 45093
104 30 Stockholm

Besöksadress
Wallingatan 2
111 60 Stockholm

Telefon
010-470 03 00

Org nr
202100-6487

www.uhr.se

Utbildningsdepartementet
Skolenheten

103 33 Stockholm

Skolkommissionens slutbetänkande Samling för skolan – Nationell strategi för kunskap och likvärdighet (SOU 2017:35)

Utbildningsdepartementets dnr U2017/01967/S

Sammanfattning

Universitets- och högskolerådet (UHR) instämmer till stor del i Skolkommissionens bedömningar och förslag. Dock saknar UHR analys, förslag och konsekvensbeskrivning inom flera områden av avgörande betydelse för kunskapsresultat, undervisningskvalitet och likvärdighet i skolan. Det gäller särskilt hur kön och social bakgrund men även andra faktorer påverkar elevers utbildningsval, betydelsen av en väl fungerande studie- och yrkesvägledning genom hela skolgången, och skolans uppdrag att arbeta med internationalisering och hållbar utveckling. UHR ser det också som en brist att Skolkommissionens betänkande inte särskilt beaktar Sveriges nationella minoriteter. UHR anser därför att den föreslagna nationella strategin för kunskap och likvärdighet bör kompletteras med åtgärder inom samtliga dessa områden.

I det följande redogör UHR för sina synpunkter på de förslag i slutbetänkandet som direkt berör myndighetens kompetensområden.

Avsnitt 4.3 Utgångspunkter för en myndighetsöversyn

UHR instämmer i Skolkommissionens bedömning att en översyn av de statliga skolmyndigheterna kan behöva göras. Detta sker lämpligen inom ramen för den utredning av de statliga myndigheterna inom skolväsendet som tillsattes våren 2017. I

detta sammanhang vill UHR lyfta fram att myndigheten har flera uppdrag som i större eller mindre utsträckning riktar sig direkt till skolan. UHR ska bland annat stimulera intresset för högskoleutbildning och främja breddad rekrytering till högskolan. Vidare ska UHR, i egenskap av programkontor för EU-program och andra internationaliseringsåtgärder inom utbildningsområdet, främja skolors arbete med internationalisering, genom information, bidrag och andra stödinsatser. Myndigheten ska också genomföra och följa upp riktade insatser utifrån minoritetspolitikens mål. Samtliga dessa uppdrag har bäring på skolan. En myndighetsöversyn inom skolans område bör därför beakta UHR:s roll inom dessa kompetensområden.

Avsnitt 5.2 Förstärkt lärarutbildning

UHR instämmer i Skolkommissionens bedömning att ett eventuellt införande av lämplighetsbedömning vid antagning till lärarutbildning bör invänta resultatet av UHR:s utvärdering av den pågående försöksverksamheten. Skolkommissionens bedömning att nationella riktlinjer för en sådan lämplighetsbedömning bör utformas av den nationella funktion för lärar- och skolläroavveckling som föreslås i avsnitt 6.1 anser UHR bör utredas i särskild ordning.

UHR delar Skolkommissionens bedömning att frågan om ett eventuellt införande av högre behörighetskrav för antagning till lärarutbildning bör utredas i särskild ordning. UHR instämmer också i vikten av ett tydligare fokus på kvalitet inom den verksamhetsförlagda utbildningen samt ett starkt samarbete mellan lärosäten och skolhuvudmän.

UHR vill lyfta fram att internationalisering och internationellt utbyte inom lärarutbildningen bör öka. Möjligheten att exempelvis genomgå verksamhetsförlagd utbildning i ett annat land är kunskapsmässigt värdefull, och internationell mobilitet kan bidra till att stärka utbildningens och i förlängningen läraryrkets attraktionskraft och därmed leda till ett ökat söktryck till lärarutbildningen.

UHR anser därför att det är viktigt att lyfta fram det akademiska värdet av utlandsstudier i lärarutbildningens mål. Detta kan ske genom att särskilda lärandemål för internationell och interkulturell kompetens utvecklas, att specifika mål för utbytesperioder formuleras, samt genom en samordnad och proaktiv studievägledning som inkluderar olika möjligheter till internationellt utbyte eller internationalisering på hemmaplan.

Avsnitt 6.1 Inrättande av en nationell funktion för lärar- och skolläroavveckling

UHR ställer sig positivt till Skolkommissionens förslag om en nationell funktion för lärar- och skolläroavveckling. Om en sådan inrättas vill myndigheten understryka vikten av att det inom den nationella funktionen finns kompetens och erfarenhet inom områden som internationalisering, lärande för hållbar utveckling, studievägledning, breddad rekrytering till högre utbildning, och det minoritetspolitiska uppdraget. Mot bakgrund av att UHR har uppdrag inom samtliga dessa områden, föreslår UHR att myndigheten ska ingå i den föreslagna funktionen.

Avsnitt 6.2 Professionsprogram för lärare och skolledare

UHR ställer sig positivt till inrättandet av ett nationellt professionsprogram för lärare och skolledare. Myndigheten anser att det är viktigt att de kvalifikationsnivåer och utvecklingsspår för lärares och skolledares professionella utveckling som ett sådant professionsprogram skulle omfatta inbegriper internationalisering och utbildning inom de olika hållbarhetsperspektiven (det sociala, det ekonomiska och det miljömässiga), så att skolors arbete med sina uppdrag inom dessa områden stimuleras och blir en naturlig del av skolans kapacitetsbyggande och kvalitetsutveckling. Detta bör säkerställas genom att UHR som ovan framförts (avsnitt 6.1) ingår i den föreslagna nationella funktionen för lärar- och skolledarutveckling.

UHR vill understryka att skolor behöver öka sitt deltagande i det kompetensstärkande utbud som erbjuds av myndigheten och andra aktörer vad gäller internationalisering och interkulturell kompetens. Deltagande i utbytesprogram kan till exempel bidra till att höja kunskapsnivån inom grundläggande färdigheter inom skolan eller få fler elever att fullfölja sin gymnasieutbildning.

Utbildningsval utifrån kön, social bakgrund eller andra faktorer

UHR ställer sig kritiskt till att Skolkommisionens slutbetänkande helt saknar analys, förslag och konsekvensbeskrivning i fråga om hur kön, social bakgrund och andra faktorer styr elevers utbildningsval. Det är väl belagt att sådana faktorer påverkar valet av gymnasieprogram och senare valet av högskolestudier, annan eftergymnasial utbildning eller ungas väg direkt ut i arbetslivet.¹

UHR vill understryka att det är av avgörande betydelse för förbättrade kunskapsresultat, ökad undervisningskvalitet och större likvärdighet i skolan att skolsystemet så långt som möjligt undanröjer strukturella hinder för den enskilda eleven att utveckla sin fulla utbildningspotential. En effektiv nationell strategi bör därför inkludera konkreta mål för att aktivt uppmuntra fria och väl avvägda utbildningsval samt tydliga åtgärder för att följa upp dessa mål.

Studie- och yrkesvägledning

UHR vill framhålla vikten av att elever får studie- och yrkesvägledning av hög kvalitet under hela sin skolgång. Att så långt ifrån alltid är fallet har belysts av olika rapporter under senare år.² Myndigheten har ett särskilt uppdrag att främja breddad rekrytering till högskolan. Snedrekrytering till högre utbildning måste motarbetas tidigt, och därför behöver studie- och yrkesvägledningen aktivt arbeta med frågan redan i grundskolan och fortsätta i gymnasieskolan. Vägledningen bör också vara obligatorisk för skolorna så att den inte kan väljas bort ur verksamheten. UHR anser även att vägledningen bör förstärkas på de orter där det är mer ovanligt att unga går vidare till högskolestudier.

¹ Se t.ex. *Kvinnor och män i högskolan*, Högskoleverket, 2008:20 R; *Kvinnor och män i högskolan*, Universitetskanslersämbetet, 2016:16; *Kan excellens uppnås i homogena studentgrupper?*, Universitets- och högskolerådet, 2016.

² *Studie- och yrkesvägledning i grundskolan*, Skolinspektionen, 2013:5; *Utbildning går i arv*, Universitets- och högskolerådet, 2017:3.

Nationella minoriteter

UHR ställer sig kritiskt till att Skolkommissionens slutbetänkande inte belyser hur den föreslagna nationella strategin för kunskap och likvärdighet ska integrera de nationella minoriteternas särskilda förutsättningar, behov och rättigheter. UHR anser därför att strategin bör kompletteras med åtgärder inom detta område.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Ulf Melin. Föredragande har varit utredare Ulf Hedbjörk. I den slutgiltiga handläggningen har tf. enhetschef Victoria Palmgren, utredare Viveka Sahlberg, utredare Aleksandra Sjöstrand och utredare Petra Brundell deltagit.

Ulf Melin

Ulf Hedbjörk